

Warszawa, 26 kwietnia 2017 roku

Centrum Ochrony Mokradel

Sprawozdanie merytoryczne z działalności w 2016 roku

1. PRZYGOTOWANE I ZŁOŻONE WNIOSKI PROJEKTOWE ORAZ REALIZOWANE PROJEKTY

Projekt „Ochrona ciepłolubnych dąbrów (*91I0) w Polsce” (LIFEThermOakPL)

Przygotowany ponownie projekt, którego głównym beneficjentem była Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, zaś jej partnerem Centrum Ochrony Mokradel, dedykowany był kompleksowej poprawie stanu i długoterminowych perspektyw ochrony ciepłolubnych dąbrów (91I0*), stanowiących najbogatsze florystycznie zbiorowisko leśne Polski. W 2015 roku wniosek o dofinansowanie został złożony do NFOŚiGW, gdzie tym razem otrzymał maksymalną liczbę punktów i znalazł się na pierwszym miejscu w rankingu projektów; nie uzyskał jednak wystarczającej liczby punktów i został odrzucony wiosną 2016 roku w ramach oceny prowadzonej przez Komisję Europejską.

Projekt „Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych na obszarach chronionych środkowej i wschodniej Polski”

Pod koniec 2015 roku trwały intensywne prace nad przygotowaniem kontynuacji zakończonego w tamtym roku projektu „Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w rezerwatach przyrody na Mazowszu i Podlasiu”. Magda Galus i Paweł Pawlikowski, przy wsparciu innych członków zarządu stowarzyszenia, przygotowali wniosek projektowy, który złożony został do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych w styczniu 2015 roku. Projekt został następnie odrzucony na etapie oceny formalnej (ze względu na niedostarczenie przez Poczta Polską pisma skierowanego do CMOK) i złożony ponownie w lipcu 2016 roku, gdzie uzyskał 94 na 98 punktów i znalazł się na pierwszym

M. Galus
A. Galus
P. Pawlikowski
J. Kuchta
Z. Kowalski

miejscu w rankingu projektów. Na przełomie roku 2016 i 2017 projekt znajdował się na etapie oceny merytorycznej drugiego stopnia.

W ramach projektu planowane jest objęcie 10 zagrożonych w Polsce i UE siedlisk przyrodniczych: torfowisk przejściowych (7140), wysokich (*7110) i zasadowych (7230), łąk trzęślicowych (6410) i świeżych (6510), muraw kserotermicznych (6210) i ciepłolubnych muraw napiaskowych (*6120), zarośli jałowca w murawach nawapiennych (5130), a także dąbrów świetlistych (*9110) i grądów subkontynentalnych (9170). Projekt dotyczy 19 obszarów o łącznej pow. 186,9 ha, znajdujących się w 14 rezerwatach przyrody, 8 obszarach Natura 2000 i zespole przyrodniczo-krajobrazowym, w 6 województwach: mazowieckim, łódzkim, świętokrzyskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim i podlaskim.

Zabiegi w projekcie obejmują polepszenie warunków świetlnych runa świetlistych dąbrów i jałowczysk, przywracanie otwartego charakteru muraw, łąk i torfowisk oraz eliminację gatunków inwazyjnych. Uwzględnione zostało również wykupienie od właścicieli prywatnych min. 10 ha unikatowych w skali kraju łąk trzęślicowych w obszarze Natura 2000 Uroczysko Pięty i objęcie ich czynną ochroną w ramach projektu.

Projekt "Rzeka rzece nierówna"

CMok przystąpił do konkursu na mini-projekty społeczno-edukacyjne oferowane przez m.st. Warszawa w ramach projektu LIFE „Wisła Warszawska”, uzyskując finansowanie projektu edukacyjnego „Rzeka rzece nierówna” w wysokości 3500 zł. Projekt wdrożono w okresie lipiec-wrzesień 2016, prowadząc zajęcia w terenie dla ok. 30 dzieci. Każde z trzech zajęć grupowych składało się z wycieczki łodzią po Wiśle na odcinku ujście Świdra - Wawer, oglądaniu rzeki Świder (brodzenie, poznawanie zróżnicowania koryta, siedlisk ryb itd.) oraz tworzenia „modelu” rzeki wykopanego w piasku, zasilanej wodą pompowaną z Wisły węzłem ogrodowym. Projekt prowadzili Adam Snopek i Paulina Dzierża, z pomocą wolontariuszki, Agaty Keller.

Projekt „Czynna ochrona świetlistych dąbrów w środkowej i wschodniej Polsce”

W grudniu 2016 roku rozpoczęły się prace nad projektem dotyczącym ochrony dąbrów świetlistych, który uwzględniać ma zabiegi planowane w ramach niedoszedłego projektu LIFE „ThermOak”. Projekt zostanie złożony do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych

Mikolaj Adnapiński Jan Kuciel Julia Kuciel

w styczniu 2017 roku. Projekt przygotowują Katarzyna Topolska, Paweł Pawlikowski, Magda Galus, Łukasz Kozub i Jan Kucharzyk.

2. CZYNNA OCHRONA PRZYRODY Z UDZIAŁEM WOLONTARIUSZY

W roku 2016 działania ochrony czynnej z udziałem wolontariuszy związane były z ochroną muraw kserotermicznych w Mielniku poprzez wypas owiec (organizacją wypasu, przygotowaniem pastwisk oraz zapewnieniem właściwych warunków bytowania stada zwierząt) oraz kontynuacją ochrony czynnej torfowisk alkalicznych na Suwalszczyźnie. Działania związane z pracą wolontariuszy przy ochronie czynnej koordynowali Paweł Pawlikowski, Magda Galus i Jan Kucharzyk.

Murawy w Mielniku

W roku 2016 działania Stowarzyszenia koncentrowały się na murawach w Mielniku nad Bugiem, gdzie stanowią kontynuację i zapewniają trwałość efektów projektu „Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych na Mazowszu i Podlasiu”. Ochrona muraw kserotermicznych prowadzona była na Górze Rowskiej i Górze Piaszczanej, gdzie Stowarzyszenie prowadziło ekstensywny wypas owiec (wrzosówek), a także w rezerwacie Góra Uszeście i w zespole przyrodniczo-krajobrazowym Głogi, gdzie stosowano ręczne wykaszanie oraz usuwanie zarośli i odrostów, a wypas zwierząt ma być sukcesywnie wdrażany w latach następnych. Ochroną czynną objęta została powierzchnia łącznie ok. 6 ha. Działania Stowarzyszenia na omawianym terenie nie byłyby możliwe bez życzliwego podejścia, pomocy i wsparcia pracowników i mieszkańców gminy Mielnik.

Murawy w Mielniku stanowią najważniejszą ostoję roślinności kserotermicznej w północno-wschodniej Polsce, a wiele gatunków roślin i zwierząt osiąga tu granicę zasięgu. Do najcenniejszych składników flory mielnickich muraw, objętych przez stowarzyszenie kompleksową ochroną czynną, należą np. obuwik pospolity, sasanka łąkowa, ostrołódka kosmata, zawilec wielkokwiatowy, goryczka krzyżowa, aster gawędka i miodunka wąskolistna.

Zgodnie z planami z roku poprzedniego, zanim w maju 2016 roku rozpoczął się wypas owiec na Górze Piaszczanej, 17 wolontariuszy, w dniach 16-19 kwietnia, wykonało prace związane z oczyszczeniem murawy oraz organizacją wypasu i zapewnieniem opieki nad stadem. Podczas drugiej większej akcji, w dniach 1-6 września 2016 roku, 11 wolontariuszy usunęło

M. Galus
A. Szwedziński
Jan Kucharzyk
3
Lukasz Kozub

niedojadły i fragmenty zarośli na Górze Rowskiej oraz wykosiło zbocze z murawą kserotermiczną w zespole przyrodniczo-krajobrazowym Głogi. Ponadto przez cały sezon wegetacyjny, członkini Stowarzyszenia, Magda Galus, pracowała przy ochronie muraw w Mielniku, organizując wypas i wykoty, dbając o dobrostan zwierząt i uczestnicząc bezpośrednio w realizacji wypasu i koszenia.

Mechowisko nad Kunisianką

Drugim obszarem, na którym prowadzone były prace naszych wolontariuszy, jest cenne przyrodniczo torfowisko nad rzeką Kunisianką koło wsi Berźniki, gdzie na niewielkim obszarze mechowiska (ok. 1 ha) występują aż trzy gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: skalnica torfowiskowa, lipiennik Loesela i haczykowiec błyszczący. W dniu 9 grudnia 2016 roku, grupa 18 wolontariuszy CMok wykosiła torfowisko (przede wszystkim odrosty powstałe po zabiegu CMok z roku 2015) oraz usunęła biomasę. Podczas akcji obserwowane były liczne pozytywne efekty ochrony czynnej prowadzonej przez stowarzyszenie na torfowisku.

Rezerwat Kawęczyn

Kilkakrotnie w ciągu sezonu wegetacyjnego, grupa członków stowarzyszenia, na podstawie decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, przeprowadzała zabiegi usuwania obcych gatunków inwazyjnych (niecierpka drobnokwiatowy, czeremchy amerykańskiej, nawłoci późnej, klonu jesionolistnego i innych), w celu utrwalenia efektów projektu „Czynna ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych na Mazowszu i Podlasiu”.

3. DZIAŁALNOŚĆ W RAMACH WETLANDS INTERNATIONAL EUROPEAN ASSOCIATION

Jako członek europejskiej organizacji Wetlands International, CMok zorganizował w listopadzie 2016 roku walne zgromadzenie członków w Warszawie, połączone z międzynarodowym seminarium na temat ochrony rzek w Polsce. Walne Zgromadzenie dokonało wyboru nowego Zarządu, do którego weszli Jane Madgwick (Przewodnicząca, Wetlands International), Evelyn Garcia (Sekretarz, CIREF), Gabriel Schwaderer (Skarbnik, Euronatur), Jean Jalbert (Tour du Valat) oraz Wiktor Kotowski (CMok).

Seminarium towarzyszące walnemu zgromadzeniu zorganizowano na barce “Infobarka” zacumowanej przy bulwarach wiślanych w Warszawie i poprzedzono rejssem po warszawskim

Mikołaj Anusiewicz Jan Kucyński Zdzisław Kowalski

odcinku Wisły. W całodziennym seminarium wzięło udział ok. 40 osób. W związku z wydarzeniem przekazano do mediów materiały prasowe oraz wystosowano stanowisko na temat zagrożeń związanych z planami regulacji polskich rzek m.in. na potrzeby żeglugi towarowej, zamieszczone na stronie internetowej Wetlands International – European Association oraz przekazane polskim mediom. Spotkanie i komunikat były komentowane w m.in. w radiu (TOK FM, RDC, PR1) oraz TVP (Teleexpress).

Działalność Wetlands International – European Association w 2016 roku obejmowała przede wszystkim lobbing na rzecz odpowiedniego ujęcia ochrony mokradeł w prawodawstwie Unii Europejskiej i monitoring właściwego wdrażania wymogów prawnych ochrony mokradeł. Notatki o bieżących działaniach są m.in. zamieszczane na powstałej w 2016 roku stronie internetowej (<https://europe.wetlands.org/news/>).

4. ŚWIATOWY DZIEŃ MOKRADEŁ 2016 - MOKRADŁA A ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Obchody Światowego Dnia Mokradeł odbyły się 31 stycznia 2016 roku na Wydziale Biologii UW, który był, podobnie jak w latach ubiegłych, współorganizatorem imprezy, wraz z Centrum Ochrony Mokradeł. Spotkaniu towarzyszyła wystawa fotografii „Chrońmy Mokradła” wyeksponowana w holu Wydziału Biologii UW w dniach od 29 stycznia do 12 lutego. Program seminarium obejmował 6 referatów, wśród prelegentów byli Wiktor Kotowski (CMok, UW), Roman Skąpski (Dyrektor Biebrzańskiego Parku Narodowego), Ilona Biedroń (konsultantka w firmie MGGP S.A., współautorka projektu „Planu utrzymania wód” dla RZGW w Warszawie), Piotr Parasiewicz (profesor w Instytucie Rybactwa Śródlądowego oraz założyciel Fundacji Rushing Rivers), Przemysław Nawrocki i Piotr Nieznański (WWF Polska) oraz Marina Abramchuk (UW, APB). Częścią imprezy był także tzw. „Bazar projektów i idei mokradłowych”, w trakcie którego instytucje i stowarzyszenia zajmujące się ochroną mokradeł mogły prezentować swoją działalność. W trakcie tego wydarzenia swoje stoiska zaprezentowały między innymi Biebrzański Park Narodowy, Régionalne Centrum Ekologiczne, Instytut Technologiczno-Przyrodniczy, Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, miesięcznik „Dzikie Życie” czy wreszcie samo Centrum Ochrony Mokradeł. W seminarium uczestniczyło ok. 80 osób. W związku z obchodami Światowego Dnia Mokradeł członkowie CMok (Łukasz Kozub, Piotr Panek, Wiktor Kotowski) wystąpili w audycjach radiowych (Radio Dla Ciebie, TOK FM) popularyzując tematykę ochrony mokradeł.

M. Golus, A. Szwedziński, 5, J. Kuchta, I. Biedroń

5. WDRAŻANIE PROW 2014-2020

W 2016 roku kontynuowano podjęte w 2015 zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne na 34,20 ha gruntów dzierżawionych przez Centrum Ochrony Mokradeł. Na ponad 32 ha podzielonych na 16 działek rolnośrodowiskowych realizowany jest wariant 4.3/5.3 murawy. Są to murawy kserotermiczne, murawy napiaskowe oraz murawy zawciągowe. 14 powyższych działek znajduje się w Mielniku nad Bugiem. Osiem z nich położonych jest w obszarze Natura 2000 Ostoja Nadbużańska, jedna mieści się w granicach zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Głogi, natomiast trzy w rezerwacie Góra Uszeście. Pozostałe dwie znajdują się w projektowanym rezerwacie przyrody Raj w gminie Solec nad Wisłą. Na pozostałej powierzchni 1,88 ha, podzielonej na 2 działki RSS, realizowany jest wariant 5.6.2 torfowiska. Znajdują się one w miejscowościach Berzniki oraz Buda Ruska na Suwalszczyźnie, w granicach obszaru Natura 2000 Pojezierze Sejneńskie. Są to mechowiska, na których występuje chroniony w ramach Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej storczyk, lipiennik Loesela. Ponadto w 2016 roku stado owiec Stowarzyszenia się powiększyło i obecnie liczy już 14 sztuk.

6. OBÓZ BOTANICZNY

W dniach 10-16 lipca 2016 roku odbył się, po raz dziewiąty, Studencki Obóz Botaniczny, organizowany przez Pawła Pawlikowskiego w ramach działalności Stowarzyszenia. Miejscem zakwaterowania była agroturystyka we wsi Zelwa w Puszczy Augustowskiej. Łącznie w obozie uczestniczyło 16 osób - członków i sympatyków CMok, w tym studenci Uniwersytetu Warszawskiego oraz innych uczelni. W trakcie obozu prowadzono inwentaryzację flory rezerwatu „Perkuć”. Uczestnicy poznawali zagrożone gatunki, siedliska oraz problemy ich ochrony. Odnalezione zostały nowe stanowiska wielu zagrożonych gatunków roślin, np. przedstawicieli storczykowatych, takich jak obuwik pospolity, lipiennik Loesela i wyblin jednolistny.

Mikolaj A. Szwedowski
Jan Kuchl 6
Zhen Kov
OK

7. SERWISY INTERNETOWE

Strona Bagna.pl

W związku z pojawiającymi się od czasu do czasu awariami strony bagna.pl zarząd Stowarzyszenia podjął decyzję o przeniesieniu jej na serwer komercyjny, a także powierzył specjalistom wykonanie nowej bezawaryjnej wersji strony, przy jednoczesnym unowocześnieniu jej wyglądu. Stworzenie nowej wersji strony, hosting oraz jej obsługę powierzono firmie zewnętrznej. Prace nad nową stroną rozpoczęły się w grudniu 2016 roku w oparciu o szablon oferowany darmowo przez Ministerstwo Cyfryzacji dla organizacji pozarządowych. Na nową stronę zostały przeniesione treści z poprzedniej wersji strony bagna.pl, w tym artykuły i notatki zamieszczane w poprzednich latach, które uległy utracie przy kolejnych awariach strony lub serwera. Wykorzystując system archiwizacji danych internetowych wyszukano zagubione strony i skopiowano do nowego szablonu. W ten sposób odzyskano m.in. zapis historii batalii o ochronę torfowisk Doliny Rospudy (możliwe do wyselekcjonowania na nowej stronie dzięki otagowaniu informacji). Przy aktualizacji treści usunięto część artykułów o nieaktualnej lub znacząco niekompletnej treści oraz dopisano kilkanaście artykułów potrzebnych dla „kompletności” niektórych wątków. Zmieniona została nieco szata graficzna i menu główne.

Przywracaniem treści na stronie bagna.pl zajmowała się Ewa Jabłońska, która odpowiada również za jej bieżącą aktualizację. Aktualizacją danych na podstronie dotyczącej Centrum Ochrony Mokradeł zajmuje się Magda Galus. Przebudowa strony oraz jej hosting i obsługa informatyczna są finansowane z darowizny celowej Wiktora Kotowskiego, zadeklarowanej w wysokości 10 000 zł (dotychczas przekazane 5 385 zł).

Fanpage bagna.pl

W 2016 roku nastąpił stosunkowo niewielki wzrost liczby fanów profilu bagna.pl na Facebooku z 1630 do 1843. Największy przyrost nastąpił w okolicach 2 lutego, co zapewne ma związek ze Światowym Dniem Mokradeł, natomiast największa dzienna liczba nowych polubień (13 osób) wystąpiła 28 sierpnia. Również na przełomie stycznia i lutego zanotowano największy zasięg wpisów i największą aktywność, taką jak reakcje, udostępnienia czy komentarze (ta ostatnia aktywność jest bardziej równomiernie rozłożona w ciągu roku). Reakcje to w większości tradycyjne „lubię to”. Wprowadzone niedawno reakcje typu „super”

Mikołaj Andrzejewski 7 Jan Kuchajda Zdzisław Kowalski

czy „przykro mi” są rzadkie. Aktywność negatywna (np. odsubskrypcja czy ukrycie posta) była sporadyczna i nikt nie zgłosił strony jako spamującej.

W 2016 roku opublikowano 179 postów. Największy zasięg (ok. 3,5 tysiąca odbiorców) miały posty z 1 lutego z materiałami prasowymi nt. dnia mokradeł i z 28 października z odezwą Wetlands International ws. rządowych planów rozwoju żeglugi śródlądowej.

Wśród fanów profilu bagna.pl proporcje płci są wyrównane z niewielką przewagą mężczyzn (53%). Większość mieści się w przedziale wiekowym 25-44 lat. W przytłaczającej przewadze są to osoby z Polski, a wśród nich w zdecydowanej większości są warszawiacy.

Fanpage dostaje niewiele wiadomości prywatnych – kilka na rok.

8. INTERWENCJE PRZYRODNICZE

Problem odwadniania torfowisk alkalicznych w Kropiwnie w Biebrzańskim Parku Narodowym

Przez cały rok 2016 Centrum Ochrony Mokradeł wspomagało pracowników Biebrzańskiego Parku Narodowego w działaniach na rzecz likwidacji nielegalnych rowów wykopanych przez właścicieli gruntów w obrębie mechowisk basenu górnego Doliny Biebrzy w rejonie wsi Kropiwno. W wyniku wykopania rowów pogorszył się stan siedlisk a także liczebność populacji występującego w tym rejonie lipiennika Loesela. Stowarzyszenie wnioskowało o uznanie go za stronę w postępowaniu szkodowym (wszczętym przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Białymstoku na wniosek Biebrzańskiego Parku Narodowego), co zostało zakończone powodzeniem. Pod koniec roku sprawa była nadal rozpatrywana przez RDOŚ.

Niszczenie muraw kserotermicznych na Górze Sosnówce koło Chęcin

Pod koniec sierpnia członkowie Stowarzyszenia zauważyli zniszczenia wywołane nielegalnymi wyścigami off-road w obrębie znanej im wcześniej, niezwykle cennej przyrodniczo (jedno z najliczniejszych w kraju stanowisk storczyka drobnokwiatowego) murawy kserotermicznej położonej w rejonie Chęcin (województwo świętokrzyskie) na stokach Góry Sosnówki. W wyniku rozjeżdżania poza samym siedliskiem zostały tam na pewno zniszczone osobniki gatunków chronionych takich jak aster gawędka, sasanka łąkowa czy goryczka krzyżowa. Centrum Ochrony Mokradeł zgłosiło ten fakt do Regionalnej

Mikolaj Andrzejewski Jan Kiedrzyński Zuzanna Lew

Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach jako prawdopodobną szkodę w środowisku. W październiku członek stowarzyszenia, Paweł Pawlikowski, brał udział w wizji terenowej z pracownikami RDOŚ, której celem była ocena uszkodzeń w obrębie siedliska jak i w populacjach gatunków chronionych. Na koniec roku sprawa była nadal rozpatrywana przez RDOŚ.

Rozporządzenia regionalnych dyrektorów ochrony środowiska zezwalające na odstrzał bobrów

W październiku Stowarzyszenie wzięło udział w nagłe, i na masową skalę (prawie wszystkie RDOŚ) przeprowadzanych konsultacjach projektów rozporządzeń RDOŚ zezwalających na odstrzał bobrów. Pismo, w którym podkreślamy znaczenie bobrów dla regulacji cyklu hydrologicznego i spowalniania przepływu wody przez krajobraz, a także ich rolę środowiskotwórczą, Centrum Ochrony Mokradeł skierowało do większości regionalnych dyrektorów ochrony środowiska.

9. PRACE ZLECONE PRZEZ INNE PODMIOTY REALIZOWANE PRZEZ CENTRUM OCHRONY MOKRADEŁ

W 2016 roku Centrum Ochrony Mokradeł zrealizowało 12 zleceń zewnętrznych otrzymanych w wyniku postępowań przetargowych oraz zapytań ofertowych. Większość z tych działań koordynował Jan Kucharzyk.

1. W lutym 2016 roku Centrum Ochrony Mokradeł wykonało zabiegi odkrzaczania torfowisk (usuwania krzewów i nalotu drzew) na powierzchni ok. 10 ha w rejonie miejscowości Nowy Lipsk. Prace prowadzone na zlecenie Biebrzańskiego Parku Narodowego zostały częściowo przesunięte na 2017 rok (wywóz pozyskanej biomasy) ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne (brak pokrywy lodowej).
2. W maju, sierpniu i wrześniu na zlecenie Parku Narodowego Gór Stołowych zrealizowane zostało usuwanie rdestowca ostrokończystego na pięciu stanowiskach o łącznej powierzchni 0,15 ha. Prace polegały na wykopywaniu (wraz z pędami podziemnymi) oraz koszeniu (w sierpniu i wrześniu) tego inwazyjnego gatunku.
3. Pomiędzy czerwcem, a październikiem 2016 roku na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach CMok wykonał monitoring siedlisk leśnych i nieleśnych oraz zgniotka cynobrowego w obszarach Natura 2000 Graniczny Meander Odry, Las koło Tworkowa oraz Cieszyńskie Źródła Tufowe. Prace wynikające z planów

Miobala Arkusiewicz Jan Kucharzyk Słobosko

- zadań ochronnych dla tych obszarów dotyczyły następujących siedlisk: 6430, 7220, 9170, 91E0, 91F0 oraz zgniotka cynobrowego.
4. Od czerwca do października 2016 roku Centrum Ochrony Mokradeł prowadziło prace polegające na monitoringu siedlisk przyrodniczych w obszarach Natura 2000 Jezioro Janiszowice (siedliska 3150, 7210 i 91D0) i Diabelski Staw koło Radomicka (siedliska 3130, 3150, 7110, 7140, 7150 oraz 91D0) oraz inwentaryzację siedlisk przyrodniczych (3130, 7140 i 7150) w obszarze Natura 2000 Nowogrodzkie Przygielkowisko. Zlecenie realizowane było dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.
 5. W czerwcu, lipcu i sierpniu 2016 roku, na zlecenie Biebrzańskiego Parku Narodowego, członkowie Centrum Ochrony Mokradeł wykonali zadanie polegające na monitoringu wpływu wykaszania na roślinność w obrębie trzech powierzchni badawczych (ok. 1200 ha) w dolnym basenie Biebrzy. Prace prowadzono m.in. na Bagnie Ławki, na północ od Honczarowskiej Grobli oraz w rejonie miejscowości Gugny.
 6. Od czerwca do sierpnia 2016 roku CMok wykonał dwa zlecenia dla Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu: monitoring siedlisk przyrodniczych i gatunków w obszarze Natura 2000 Ostoja koło Promna (m.in. siedliska 7210, 9170, bóbr europejski i lipiennik Loesela) oraz monitoring i uzupełnienie stanu wiedzy o siedliskach przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Dolina Rurzyca (siedliska 3150, 3260, 7140, 7220, 7230, 9160, 91E0, 91T0).
 7. Od czerwca do sierpnia 2016 roku członkowie Centrum Ochrony Mokradeł wykonali na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku inwentaryzację dwóch siedlisk nieleśnych w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska (z wyłączeniem terenu Białowieskiego Parku Narodowego): 6230 bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe oraz 6510 ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże.
 8. W październiku 2016 roku CMok wykonał monitoring rozmieszczenia świerka pospolitego w obrębie użytku ekologicznego Hala Cebulowa wraz z określeniem zakresu koniecznych zabiegów ochronnych (usuwanie przedmiotowego gatunku). Prace realizowane były dla Zespołu Śląskich Parków Krajobrazowych z siedzibą w Będzinie.
 9. Od czerwca do sierpnia 2016 roku CMok realizował zabiegi ochrony czynnej w rezerwacie Kalinowa Łąka (prace wynikające z planu ochrony rezerwatu), natomiast od czerwca do września wykonywane były prace związane z opracowaniem strategii hydrologicznej dla wybranych przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000

M. Bobas A. Kucperis Jan Kuclop¹⁰ Zuzen Koo

Ostoja Bagno Całowanie. Powyższe zadania zlecone były przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Warszawie.

10. W październiku 2016 roku Centrum Ochrony Mokradeł wykonało zabiegi ochrony czynnej (usuwanie zakrzaceń i zadrzewień) w obrębie rezerwatu przyrody Winnica w województwie łódzkim (na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi).

10. WYSTAWA CHROŃMY MOKRADŁA

Wystawa stworzona w 2015 roku w ramach projektu „Społeczna Ochrona Ekosystemów Rzecznych w Polsce” została (w całości lub częściach) w okresie sprawozdawczym wyeksponowana w następujących miejscach: w Gimnazjum nr 7 przy Łazienkach Królewskich w Warszawie (marzec), w Warszawie na ogrodzeniu Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego (kwiecień-maj), w Biebrzańskim Parku Narodowym (maj-sierpień) oraz na bulwarze Wiślanym w Warszawie przy okazji międzynarodowych warsztatów na temat ochrony rzek (listopad).

11. INWENTARYZACJA I MONITORING BEZLISTU OKRYWOWEGO W BIESZCZADACH I W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

W 2016 roku członkowie Centrum Ochrony Mokradeł, w ramach działalności statutowej Stowarzyszenia, prowadzili inwentaryzację i monitoring bezlistu okrywowego *Buxbaumia viridis* w dwóch rejonach Polski.

W Puszczy Białowieskiej gatunek ten został odkryty po raz pierwszy w historii przez naszych członków (Anna Szczepaniuk i Jan Kucharzyk) na początku maja 2016 roku – na terenie Nadleśnictwa Białowieża. Bezlist okrywowy został stwierdzony na dębowej kłodzie – jest to również pierwszy znany przypadek zasiedlenia przez ten gatunek drewna dębowego. Pod koniec maja tego samego roku członkowie CMok odkryli również drugie stanowisko tego gatunku na terenie Puszczy Białowieskiej – w rezerwacie ścisłym Białowieskiego Parku Narodowego. Odkrycie (z afiliacją Centrum Ochrony Mokradeł) zostało opublikowane w czasopiśmie *Steciana*.

W miesiącach wczesnowiosennych (marcu i kwietniu) członkowie Centrum Ochrony Mokradeł (Katarzyna Topolska, Anna Szczepaniuk, Jan Kucharzyk i Karol Torzewski) prowadzili inwentaryzację i monitoring *B. viridis* w Bieszczadach. Odkryto kilkadziesiąt nowych stanowisk tego mchu na terenie nadleśnictw: Baligród, Lesko i Cisna. Należy

Mikołaj A. Szczepaniuk Jan Kucharzyk Zdzisław Koo

podkreślić, że bezlist okrywowy nie był wcześniej podawany z tego terenu. W 2017 roku planowana jest kontynuacja badań na tym terenie.

12. LICZENIE ŻURAWI W MAZOWIECKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

W sobotę 19 marca 2016 roku odbyła się VIII akcja liczenia żurawi w Mazowieckim Parku Krajobrazowym. Ekipa 13 ochotników doliczyła się 9 par lęgowych (charakterystyczny głos godowy w duecie) oraz 10 osobników o niepotwierdzonej lęgowości. Najwięcej żurawi było na samym Bagnie Całowanie, nieco mniej w południowej części Parku, w rejonie Pogorzeli, Jaźwin i Augustówki. Liczenie żurawi zorganizował członek Stowarzyszenia, Michał Kryciński.

13. WSPÓŁPRACA Z INNYMI PODMIOTAMI REALIZOWANA PRZEZ CENTRUM OCHRONY MOKRADEŁ

Stowarzyszenie kontynuuje współpracę z innymi organizacjami przyrodniczymi, służbami ochrony przyrody, Lasami Państwowymi itd. Zupełnie nowym działaniem w tym zakresie jest wejście Centrum Ochrony Mokradeł w skład koalicji organizacji pozarządowych w ramach koordynowanego przez Klub Przyrodników programu „Rezerваты przyrody - czas na comeback!”, a Paweł Pawlikowski został współ-koordynatorem projektu dla województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego. Celem tego działania jest przygotowanie „shadow list” dla rezerwatów przyrody w Polsce i w dalszej kolejności uzupełnienie braków w krajowej ochronie rezerwatowej.

CZŁONEK ZARZĄDU

Magdalena Galus

CZŁONEK ZARZĄDU

Anna Szczepaniuk

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU

Paweł Pawlikowski

CZŁONEK ZARZĄDU

Jan Kucharzyk

CZŁONEK ZARZĄDU

Łukasz Kozub

CZŁONEK ZARZĄDU

Wiktor Kotowski